

POZADINSKO OBEZBJEĐENJE U NAPADNOJ OPERACIJI

Cjelokupna organizacija i djelatnost pozadine u svakoj operaciji moraju biti regulisani tako da obezbjeđuju uspješno izvršavanje zadataka i budu prilagođeni uslovima koje nameću elementi konkretne situacije: neprijatelj, sopstvene snage, zemljište i vrijeme. To znači da količine i vrste materijalnih sredstava, sanitetski, remontni i drugi kapaciteti, razmještaj pozadinskih dijelova kao i organizacija i metodi dotura, evakuacije, zbrinjavanja i drugih djelatnosti pozadine moraju u svakom pogledu biti u skladu sa potrebama jedinica koje će djelovati u tim konkretnim zemljišnim, vremenskim i drugim uslovima. Isto tako, da bi operacija uspjela, njen cilj, zadaci, potrebe i manevar moraju biti usaglašeni sa mogućnostima pozadinskog obezbjeđenja (snabdijevanja i zbrinjavanja). Prema tome, bez odgovarajuće usklađenosti konkretnih mogućnosti pozadinskog obezbjeđenja s jedne i potreba jedinica u predstojećim borbenim dejstvima s druge strane, operacija je nerealna i osuđena na neuspjeh.

U nekim odbrambenim operacijama za početnu fazu tu usklađenost nije moguće uvijek u potpunosti obezbijediti, jer napadač nameće borbu obično kad branilac nije sasvim pripremljen za odbranu. No, ovaj nametnuti privremeni nesklad postepeno će u toku borbenih dejstava da nestane, ako se branilac bude oslanjao na organizovan sistem teritorijalnog pozadinskog obezbjeđenja. Međutim, u napadu — pošto napadač ima inicijativu — postavljeni cilj i zadaci jedinica, oblici i metodi borbenih dejstava, kao i vreme početka napada mogu i moraju uvek biti adekvatni njegovim borbenim i pozadinskim mogućnostima u konkretnim uslovima, jer bi inače neuspjeh u napadu mogao doći baš kao posljedica slabe materijalne snabdjevenosti jedinica, nepotpune pripremljenosti za sanitetsko zbrinjavanje i sl. Sa razvojem napadnih dejstava pozadina sve teže pothranjuje front, odnosno, javlja se sve veći nesklad između potreba i mogućnosti njihovog obezbjeđenja, pa napad mora da se gasi. U »pauzi« koja zatim nastaje potrebno je pravovremeno izvršiti nove materijalne i druge pripreme za dalja dejstva.

Pored neprijatelja, stanja sopstvenih snaga i sredstava, zemljišta, vremena, borbenog zadatka, grupisanja borbenih dijelova, manevra, tempa dejstva i sl. za organizaciju i rad pozadine u napadnim operacijama bitni su i sljedeći uslovi:

a) Na okupiranoj teritoriji preko koje se vrši napad poremetiće se raniji sistem materijalnog obezbjeđenja. To ne znači da se snage, koje napadaju da bi oslobodile svoju teritoriju, neće moći djelimično osloniti na sistem koji budu uspostavile jedinice ostavljene za dejstvo u neprijateljskoj pozadini, kao i na izvore koji, eventualno, budu sklonjeni ili očuvani od

okupatorovih jedinica u povlačenju. Kakve će mogućnosti za to postojati, zavisice od trajanja i tipa okupacije, od mjera koje budu blagovremeno preduzete da se od okupatora sklone određena dobra, od snaga otpora u pozadini. Izvori će često biti iscrpljeni, a razni veći proizvodni objekti dobrim dijelom evakuisani, uništeni ili oštećeni. Prema tome, korišćenje mjesnih sredstava i raznih objekata (radionica, bolnica) u većim razmjerama za potrebe nastupajućih jedinica u toku operacije na pomenutoj teritoriji biće uglavnom ograničeno a ponekad i potpuno isključeno.

b) U toku napadne operacije borbeni poreci se udaljavaju od organizovane i pripremljene teritorije — materijalne osnove dotične operacije tempom od 10, 20, 30 i više kilometara dnevno. Oni se ne udaljavaju samo od vojnih i civilnih teritorijalnih pozadinskih objekata (skladišnih grupa, samostalnih skladišta, bolnica, raznih zavoda), nego i od svojih pokretnih pozadinskih dijelova, koji ne mogu uvek da ih prate tim tempom. Savlađivanje ovih odstojanja, pošto putevi dotura i evakuacije postaju sve duži, a potrebe za saobraćajem u toku napadne operacije sve veće, sve je teže, pogotovo što branilac otežava kretanje raznovrsnim zaprečavanjem komunikacija.

c) Imajući to u vidu, kao i činjenicu da se pozadinsko obezbjeđenje u krajnjoj liniji svodi na popunu utroška materijalnih sredstava, zbrinjavanje ranjenika i bolesnika i remont tehnike, potrebno je ukazati i na težinu tog problema u eventualnom atomskom ratu.

U drugom svjetskom ratu, prema nekim materijalima, sovjetska armija sastava 6—8 pješadijskih divizija, 6—9 artiljerijskih pukova, 2—3 brigade tenkova u toku nastupne operacije koja je trajala 8—10 dana, dnevno je trošila: municije oko 1.500 t, pogonskog materijala oko 300 t, hrane i ostalih sredstava — prosječno po 200 t.

Gubici te armije u ljudstvu iznosili su 15—20% u toku cijele napadne operacije. U toku prva 2 dana napada divizije su gubile po 20—23%, pukovi 30—40%, a bataljoni oko 50% svoga ljudstva. Gubici u radnoj stoci iznosili su oko 5% u toku operacije.

U desetodnevnom napadnim dejstvima armija je gubila oko 3—4% artiljerijskih oruđa, 30—40% tenkova i 10—15% transportnih vozila. U okviru ovih tehničkih gubitaka, nepovratni gubici su iznosili 10—15%, a oko 20—25% otpadalo je na teška oštećenja.

Gubici u odbrambenim dejstvima bili su za oko 50% manji.

Slična situacija u pogledu gubitaka bila je i kod zapadnih armija.

U eventualnom atomskom ratu potrebe u materijalnim sredstvima verovatno će biti znatno veće nego što su bile u drugom svjetskom ratu. Iskustvo u posljednjem ratu i poslijeratne razne vježbe pokazali su da se u napadnim operacijama utrošak municije u intenzivnom borbenom danu prosječno kretao oko 0,5 b/k (borbeni komplet) municije i oko 0,5 p/r (punjenje rezervoara) pogonskog materijala, što obezbjeđuje normalni rad borbenih i transportnih mašina za jedan dan. Dakle, dnevne potrebe ojačanih divizija, zavisno od njihovog brojnog stanja, sastava i zadataka, vjerovatno će iznositi 300—400 i više tona materijalnih sredstava. Prema tome, u savremenoj napadnoj operaciji koja bi trajala 5—8 dana, utrošak materijalnih sredstava vjerovatno bi se kretao u granicama 2,5—4 b/k municije, 3—5 p/r pogonskog materijala i 5—8 d/o (dnevni obrok) hrane. Prema tome, utrošak korpusa — sastava tri divizije, oklopna brigada, 2—3

artiljerijska puka — iznosio bi najmanje 1.000 tona dnevno, a za 5—8 dana 5.000—8.000 i više tona raznih materijalnih sredstava. Armija koja bi imala tri korpusa navedenog sastava sa odgovarajućim ojačanjima, vjerovatno bi dnevno trošila oko 5.000 t, a u toku operacije od 5 dana oko 25.000 i više tona materijalnih sredstava.

Prema nekim podacima iz inostrane literature, u eventualnom ratu, dnevni sanitetski gubici bi iznosili:¹

Jedinica \ Vrsta oružja	Od klasičnog usavršenog oružja		Od »A« oružja	Od BH oružja, psihički i razni drugi gubici izazvani neborbenim sredstvima
	U napadu	U odbrani		
U bataljonu	30%	15%	35%	1%
U puku	20%	10%	21%	1%
U diviziji	8%	4%	11%	1%
U korpusu	6%	3%	5%	1%
U armiji	3%	1,5%	3%	1%

Gubici od atomskih borbenih sredstava, pokazani u ovoj tablici, dobijeni su na osnovu pretpostavke da će neprijatelj primjenjivati atomske projekte male i srednje snage (10—60 KT) i da će projektil od 20 KT u odgovarajućim uslovima jedinici od 1.000 ljudi naneti oko 30, 40 ili 50% sanitetskih gubitaka (raniti 300, 400 ili 500 ljudi). To znači da bi jedinica koja, na primjer, ima 13.000 ljudi od četiri 20 KT atomska projektila imala oko 1.600 ranjenika (bolesnika), što iznosi oko 12%.

Prema tome, izgleda, da će atomska, biološka i hemijska borbeni sredstva, kao i usavršeno klasično naoružanje u eventualnom ratu povećati gubitke u odnosu na gubitke u II svjetskom ratu, vjerovatno najmanje za dva puta.

Koliko i kojih sredstava je potrebno za liječenje ranjenika i bolesnika povrijeđenih dejstvom atomskog oružja, najbolje pokazuju sljedeći podaci, uzeti iz članka »Sanitetski materijal u atomskom ratu«, objavljenog u časopisu *Allgemeine Schweizerische Militärzeitschrift*, maja 1956:

za liječenje jednog ranjenika sa 40% opekotina potrebne su 42 boce kiseonika, 9 litara krvne plazme, 12 litara krvi, 20 litara odgovarajućeg seruma, 4 km zavoja i drugog sanitetskog materijala;

za liječenje lica ozračenog sa 200—400 rendgena potrebno je u toku šest nedjelja 2 litra seruma dnevno, a svaki četvrti dan po 250 cm³ krvi (jedan davalac može bez opasnosti po svoje zdravlje da daje 350 cm³ krvi svakih 14 dana);

za liječenje ranjenika i bolesnika čiji bi broj bio ravan broju ozlijeđenih u Hirošimi, u toku jedne nedjelje potrebno je 100 vagona sanitetskog materijala, 126.000 litara krvi kao i mnogo drugog materijala.

Iako se ovi podaci moraju prihvatiti sa rezervom oni ipak daju neku orijentaciju o potrebama nekih sanitetskih materijalnih sredstava.

¹ Navedeni i slični pokazatelji o dnevnim i drugim prosječnim gubicima služe samo kao najgrublja i nedovoljno sigurna informacija o gubicima u tipičnim uslovima.

Ti podaci kao i činjenice da jedna hirurška ekipa može da obradi prosječno 20 ranjenika dnevno i da je za srednju odnosno generalnu opravku samo jednog tenka potrebno oko 800—2.500 radnih časova, očito govore o velikoj nesrazmjeri između gubitaka i mogućnosti sanitetskog zbrinjavanja i remonta. Ovo upućuje na zaključak da će sanitetske jedinice i ustanove i remontni kapaciteti, ma koliki bili, već sa početkom rata biti neprekidno i potpuno angažovani. Zbog toga se u konkretnoj situaciji ne smemo ograničiti na pripreme snaga, sredstava i objekata za zbrinjavanje i remont samo onog broja i one vrste sanitetskih, veterinarskih i tehničkih gubitaka od kojih se došlo koristeći razne proračune i podatke, kako se pri rešavanju odgovarajućih zadataka obično čini. Na primjer, uzme se iz neke tablice podatak da su prosječni sanitetski gubici korpusa u napadu u ABH uslovima 5% dnevno. Pošto korpus, na primjer, ima 50.000 ljudi, njegovi sanitetski gubici iznosiće dnevno 2.500, a za pet dana trajanja planirane operacije 12.500 ljudi. Proračun se zatim razvija dalje: utvrđuju se gubici po pravcima, dijele po vrstama (laki, srednji, teški itd.) i dr., zatim se sve pripreme i rješenja u pripremnom periodu kreću u tim granicama. Postavlja se pitanje: šta raditi ako sanitetski ili tehnički gubici budu veći od gubitaka — predviđenih tim proračunima? Odgovor je teško dati. Prema tome, polazeći od činjenice da snaga, sredstava i objekata za zbrinjavanje i remont u atomskom ratu nikad neće biti dovoljno, pripreme u konkretnoj operaciji moraju biti usmjerene na to da se pravovremeno upoznaju, organizuju i do krajnjih granica iskoriste sve mogućnosti teritorije i jedinica u zoni dejstva. Najmanje će se pogriješiti ako se grupisanje i podjela tih pripremljenih snaga, sredstava (materijala) i objekata za sanitetsko i veterinarsko zbrinjavanje i remont budu vršili, u prvom redu, prema grupisanju i srazmjerno podjeli borbenih snaga i sredstava po pravcima i u skladu sa komandantovom zamisli dejstva dotične jedinice. Za rješavanje tih pitanja procjenom treba obuhvatiti i zemljište, vrijeme, osjetljivost pravaca (pojedinih rejona i jedinica) koje dejstvuju na njima i sl.

Razne pretpostavke o eventualnim gubicima, utrošku i mogućnosti popune, tj. pretpostavke o kretanju borbene sposobnosti sopstvenih jedinica u toku operacije moguće su i neophodne. Ali, ta predviđanja moraju da se zasnivaju na odgovarajućim elementima i metodima procjene. Na primjer, gruba orijentacija o eventualnim gubicima od dejstva atomskog oružja može da se dobije samo svestranom analizom svakog pojedinog cilja, uslova u kojima će se taj cilj naći neposredno pre atomskog dejstva po njemu, atomskog sredstva koje može tući dotični cilj i metoda dejstva. Ovakvim i sličnim analizama dobijeni rezultati samo su minimalni zahtjevi ispod kojih se u pripremama za zbrinjavanje ranjenika i bolesnika, remont, ABH zaštitu ili drugom ni u kom slučaju ne smije ići. Dakle, ovakve pretpostavke ne smiju nas demobilisati u pripremama, niti pak uputiti na druga pogrešna reagovanja u kojima bi zapostavili presudni utjecaj zadataka, grupisanja, podjele po pravcima i manevra borbenih dijelova na zadatke, grupisanje, podjelu i manevar pozadinskih dijelova itd.

U toku operacije, pozadina reaguje, uglavnom na osnovu stvarnih (utvrđenih) potreba i zahtjeva ugroženih jedinica.

Zadaci i principi pozadinskog obezbjeđenja u napadnoj operaciji.
Zadaci pozadinskog obezbjeđenja u napadnim operacijama uglavnom su isti kao i u odbrambenim i drugim dejstvima i svode se na snabdijevanje, sanitetsko i veterinarsko zbrinjavanje i remont jer su potrebe jedinica u svim vidovima borbene djelatnosti uglavnom iste. Menja se samo obim potreba, odnosno obim zadataka pozadine (veće su količine potrebnih sredstava, kao i broj ranjenika i bolesnika i sl.) i, u izvjesnoj mjeri, organizacija i metodika pozadinskog obezbjeđenja.

I opšti — osnovni principi pozadinskog obezbjeđenja kao princip »od sebe« u doturu, a »k sebi« u evakuaciji, zatim — dotur noću, princip rastresitosti, neposrednosti, pokretljivosti i pozadinske samostalnosti (nezavisnosti) i drugi, uglavnom su svojstveni odgovarajućoj pozadinskoj djelatnosti svih jedinica i ustanova u svim vidovima borbenog dejstva. Pojava, osobine i mogućnosti primjene ABH borbenih sredstava u ratu ne samo da nisu odbacili ove principe nego su još više potvrdili njihovu vrijednost i upornije postavili zahtjeve za dosljednijom primjenom tih principa. Specifični uslovi u kojima se izvode nastupne operacije unose i izvjesne specifičnosti u organizaciju i rad pozadine u tim operacijama.

Da bi se za nastupnu operaciju obezbijedile i doturile u odgovarajuće jedinice, ustanove i rejone, hiljade i desetine hiljada tona različitih sredstava i osposobili sanitetski, remontni i drugi dijelovi, objekti i kapaciteti za zbrinjavanje, opravke, transport itd., potrebni su odgovarajuće vrijeme i veliki naponi. S druge strane, da bi napadač mogao iznenaditi branioce i u izvjesnoj mjeri smanjiti opasnost od dejstva njegovih atomskih, hemijskih i drugih borbenih sredstava po snagama napadača u pripremnom periodu, kada su ove najosjetljivije, pripremni period mora da bude što kraći. Međutim, pozadina može da udovolji ovim zahtjevima i da izvrši sve pripreme za napad u željenom roku, samo ako joj se za to obezbijede povoljni uslovi i ako neprekidno održava odgovarajuću borbenu gotovost jedinica. Potrebno je, na primjer, da opšta zamisao vođenja odbrane ako neposredno prethodi napadu, sadrži u sebi i osnovne elemente organizacije i vođenja neposredno predstojeće napadne operacije i da konkretna borbena i pozadinska rješenja u toku te odbrane budu usmjerena i u pravcu priprema pozadinskog obezbjeđenja tih elemenata. To u krajnjoj liniji znači da grupisanje i razmještaj materijalnih rezervi i pozadinskih jedinica i ustanova kao i razne druge mjere koje se preduzimaju u toku odbrambene operacije, a naročito u njenoj završnoj fazi, treba da odgovaraju, u najvećem mogućem stepenu, i zahtjevima predstojeće napadne operacije: budućim pravcima dejstva (glavnom i pomoćnom), utrošku materijalnih sredstava na tim pravcima i sl. Ovim principom treba se rukovoditi i pri ostavljanju većih količina izvjesnih materijalnih sredstava u pozadini neprijatelja, ako je to u datoj situaciji cjelishodno za bar djelimično obezbjeđenje potreba jedinica koje će nastupiti s fronta, kada prodru u odgovarajuće rejone (na odgovarajuće linije) u predstojećoj napadnoj operaciji.

Navedenim i sličnim mjerama još u toku odbrane, u stvari, priprema se napad, omogućuje brz prelazak iz odbrane u ofanzivna dejstva i kontinuitet snabdijevanja i zbrinjavanja, što obezbjeđuje odgovarajući tempo napada.

Pošto se u toku izvođenja napadnih operacija borbeni poreci udaljavaju od u pozadinskom pogledu organizovane i pripremljene teritorije, polazne materijalne osnovice, na 50, 100 i više kilometara i često se nađu na iscrpljenoj teritoriji, potrebno je da se operativne jedinice u odgovarajućoj mjeri osposobe za pozadinsko obezbjeđenje. Čak se i u odbrani, koja se, na primjer, stalno i neposredno oslanja na organizovan sistem teritorijalnog pozadinskog obezbjeđenja, ukazuje potreba da ove jedinice imaju u svom sastavu odgovarajuće pozadinske upravne i izvršne organe. Odlazeći sa teritorije, na kojoj su bile na snabdijevanju, normalno je da operativne jedinice raspolažu sa skoro svim potrebnim pozadinskim dijelovima: transportnim, intendantskim, sanitetskim, veterinarskim i remontnim — sposobnim za visokokvalifikovano ukazivanje pomoći. Tako će im se osigurati potrebna pozadinska samostalnost za neposredno pozadinsko obezbjeđenje borbenih dejstava i olakšati rad snabdjevačkih organa određene teritorije na koju će se u toku napadne operacije oslanjati u pozadinskom pogledu.

Međutim, da bi se olakšale teškoće oko snabdijevanja u napadu i pri dejstvima na izolovanim (samostalnim) pravcima i kada se ne mogu neposredno osloniti na teritorijalne materijalne izvore, potrebno je da operativne jedinice imaju u svom sastavu i sopstvene pokretne materijalne rezerve prema svojim borbenim potrebama. Te pokretne rezerve u jedinicama koje dejstvuju na svojoj teritoriji ne bi trebalo da budu veće od, na primjer, 0,5 b/k municije, 0,5 p/r pogonskog materijala i 2 dnevna obroka ljudske hrane. Jasno, sve to zavisi i od transportnih mogućnosti određenih jedinica.

U rješavanju problema pozadinskog obezbjeđenja operativnih jedinica u napadnim operacijama, moguće su mnoge varijante. Ali, uvijek treba težiti da se u svim tim varijantama linija komandovanja »poklapa« sa linijom snabdijevanja i zbrinjavanja. To znači, da ona instanca koja postavlja borbeni zadatak treba da ima u svojim rukama i odgovarajuće pozadinske izvršne organe sa kojima može u pozadinskom pogledu obezbijediti izvršenje postavljenog zadatka. Na primjer, komanda korpusa koja ne bi imala neposredno potčinjene pozadinske izvršne organe (transportne, sanitetske, remontne, intendantske, veterinarske) odgodila bi početak pozadinskih priprema borbenog zadatka, jer bi odgovarajući pozadinski organ morao da čeka odluku dotične komande korpusa o borbenoj upotrebi svojih jedinica, pošto one tek tada mogu pristupiti konkretnom organizovanju, planiranju i izvođenju pozadinskog obezbjeđenja. Teškoće nisu samo u tome. Ako komanda korpusa nema svoje izvršne pozadinske organe, ona poznaje samo obaveze a ne i mogućnosti određenog pozadinskog organa u pogledu snabdijevanja i zbrinjavanja njenih jedinica. To je i razumljivo, jer joj dotični pozadinski organ nije potčinjen i ne radi samo za nju i njene jedinice. Prema tome, izvjesne odluke komande korpusa mogu biti neosnovane sa aspekta pozadinskog obezbjeđenja. Da bi se ovo izbjeglo i omogućilo normalno pozadinsko obezbjeđenje, izgleda najcjelishodnije da se operativnim jedinicama, koje ne bi imale neposredno potčinjene pozadinske pokretne izvršne organe, za svaku napadnu operaciju dodijele odgovarajuće pozadinske jedinice, ustanove i materijalne rezerve, ili da se na pravcu njihovog dejstva isture odgovarajući vojnoteritorijalni pozadinski dijelovi koji će samo njih snabdijevati i zbrinjati.

vati do izvršenja zadatka. Time se u potrebnom vremenu može obezbijediti poklapanje linije komandovanja sa linijom snabdijevanja i zbrinjavanja, odnosno neprekidni uvid komandi u mogućnosti pozadinskih dijelova, kao i sigurnost pozadinskog obezbjeđenja, osloncem na teritorijalnu organizaciju, materijalne izvore i razne objekte (skladišta, bolnice, remontne ustanove itd.).

Dotur i evakuacija. Radi obezbjeđenja pravovremenog snabdijevanja u napadnim operacijama, cjelishodno je da određeni pozadinski organ, kad god je moguće, dotura materijalna sredstva potčinjenom (nižem) organu svojim transportnim sredstvima. Ovaj princip u doturu (takozvani princip »od sebe«) u odnosu na princip »k sebi« — po kome potčinjeni (niži) snabdjevački organ dotura materijalna sredstva od pretpostavljenog (višeg) snabdjevačkog organa sopstvenim sredstvima — ima niz prednosti. Prije svega, princip »od sebe« određenoj komandi (organu) daje punu mogućnost korišćenja sopstvene transportne jedinice i manevra njome u okviru svoje zone dejstva, a u skladu sa planom i tokom dejstva — operacije, konkretnim zadacima i potrebama svake pojedine potčinjene jedinice, stanjem komunikacija, potrebom za manevrom materijalnih rezervi itd. Princip »od sebe« u doturu osigurava i realnije postavljanje borbenih zadataka potčinjenim jedinicama, jer komanda koja postavlja borbeni zadatak strogo vodi računa o tome da li će ga moći i materijalno obezbijediti sa svojim transportnim sredstvima.

Međutim, pri korišćenju principa »k sebi« u doturu transportna jedinica određene komande (organa) uglavnom je vezana za put od njene baze (skladišta, odjeljka) do baze (skladišta, odjeljka) pretpostavljenog (višeg) snabdjevačkog organa. U ovom slučaju, kao što se vidi, dotična komanda (organ) praktično nema u svojim rukama transportnu jedinicu sa kojom bi manevrisala i intervenisala u zoni dejstva svoje jedinice. Princip »od sebe« u doturu u odnosu na princip »k sebi«, omogućuje i brže dostavljanje materijalnih sredstava, što je naročito važno za obezbjeđenje bržeg tempa napada. Na primjer, za dotur materijalnih sredstava po principu »od sebe« iz utovarne do istovarne stanice udaljene 50 km, potrebno je auto-transportu da pređe pola ture (pola kruga) dakle, 2 časa (25 km/č). Međutim, ako bi se materijalna sredstva doturala po principu »k sebi« onda bi auto-transport potčinjene jedinice morao da utroši 2 časa do utovarne stanice pretpostavljenog (višeg organa) i da se zatim 2 časa vraća do istovarne stanice, tj. morao bi da utroši 4 časa (25 km/č), prelazeći cijelu turu (cijeli krug). Razlika od 2 časa jako je važna u uslovima primjene sredstava za masovno uništavanje i u operacijama čiji će tempo iznositi 20, 30 i više kilometara dnevno. Prednost principa »od sebe« u ovom pogledu ispoljava se samo u prvoj turi, ukoliko izvjesna transportna jedinica pravi u toku jedne noći dvije i više tura. No i tada je navedena prednost veoma značajna. Zbog kvaliteta puteva, dejstva neprijatelja, drugih kretanja i sl. a, naročito, u toku napadne operacije kad odstojanja između stanica (mjest) utovara i istovara — usled pokreta borbenog poretka — postaju sve veća, ređe će transport moći da pravi u toku noći više od jedne ture. Čak će mu, ponekad, biti potrebna noć i više samo za pola ture. U tom slučaju, prednost principa »od sebe« biće u doturu daleko uočljivija, a naročito kad se za prevoženje koriste veće

auto-jedinice čiji transportni kapaciteti iznose oko 700, 800 i više tona, pa mogu u jednoj poluturi da obezbijede ili popune dnevni utrošak 2—3 ojačane divizije. Ovo je veoma značajna prednost. Pa i divizije i pukovi obično raspolazu sa transportom čiji se kapaciteti u jednoj turi kreću u visini skromnijih pa i većih njihovih dnevnih potreba. Vrijednost principa »od sebe« u doturu naročito se ističe pri obezbjeđenju iznenada iskrsljih materijalnih potreba u jedinicama.

Da bi povećale svoje transportne mogućnosti, pri doturu po principu »od sebe«, jedinice su prisiljene da svoje pozadinske dijelove (skladišta) što više približe pozadinskim dijelovima potčinjenog (nižeg) organa, u krajnjoj liniji »frontu« (prednjim borbenim dijelovima), jer na taj način skraćuju svoj lanac dotura i evakuacije, pa im je potrebno manje vremena za doturanje sredstava potčinjenima kao i za evakuaciju.

Međutim, radi povećanja sopstvenih transportnih mogućnosti kod dotura po principu »k sebi«, pozadinski dijelovi pokazuju opravdanu tendenciju odmicanja od fronta i približavanja pozadinskim dijelovima pretpostavljenog (višeg) organa otkuda doturaju materijalna sredstva. Pri korišćenju ovog principa često se gubi interesovanje i odgovornost kako će materijalna sredstva doturati potčinjeni (niži) organ, već se svi naponi, uglavnom, upućuju na dotur materijalnih sredstava od pretpostavljenog (višeg) snabdijevačkog organa do rejonu svojih pozadinskih dijelova. Prema tome, u ovom slučaju, raspored i premještanje odgovarajućih pozadinskih dijelova određene jedinice više zavisi od rasporeda i premještanja odgovarajućih pozadinskih dijelova pretpostavljenog (višeg) snabdijevačkog organa, nego od rasporeda i pokreta svog borbenog poretka. Ovo najčešće nameće nenormalnu obaveznu pretpostavljenom organu da radi blagovremenog dotura po cijeloj dubini, tj. radi spriječavanja odmicanja od fronta, određuje rejone rasporeda odgovarajućih pozadinskih dijelova potčinjenog organa. Jedino na planinskom i krševitom zemljištu, dakle, u uslovima oskudice u komunikacijama i pogodnim rejonima, i to najčešće samo u napadu (zbog relativno veće koncentracije jedinica), javlja se opravdana potreba da pretpostavljeni organ, radi pravilnijeg razgraničenja, reguliše raspored pozadinskih dijelova potčinjenih jedinica, pa i sva kretanja, obično, samo u zahvatu glavne komunikacije, odnosno glavnog pravca tj. tamo gdje je grupisanje jedinica najgušće. Slična potreba javlja se i u odnosu na raspored pozadinskih dijelova onih jedinica koje se razvijaju i kreću u zonama dejstva prvih ešelona kao drugi ešelon — rezerve i jedinice ojačanja, kad nisu pridate potčinjenoj jedinici na snabdijevanje i zbrinjavanje.

Međutim, princip u doturu »od sebe«, upućujući jedinice da svoje odgovarajuće pozadinske dijelove i materijalne rezerve maksimalno približe borbenim porecima, omogućuje uspješnije »praćenje« borbenih porredaka u toku napadne operacije i isključuje potrebu, uz navedene izuzetke, da pretpostavljeni organ određuje rejon rasporeda pozadinskih dijelova potčinjenog organa. U ovom slučaju, raspored i premještanje pozadinskih dijelova regulišu, pored neprijatelja i zemljišta, potrebe, raspored i pokret borbenih dijelova i u vezi s tim transportne mogućnosti do baza — skladišta potčinjenih jedinica, kako u pripremnom periodu tako i u toku izvođenja napadne operacije.

No, i princip »k sebi« u odnosu na princip »od sebe« u doturu ima prednosti i nije bez razloga uzet kao osnovni princip dotura kod mnogih armija. Taj princip čini potčinjenog (nižeg) organa neovisnijim od toga kada i gdje će mu pretpostavljeni (viši) organ doturiti sredstva. Za potčinjenog je, u ovom slučaju, bitno da mu pretpostavljeni (viši) organ u svojoj bazi (skladištu, odjeljku) na vrijeme pripremi odgovarajuća sredstva, a on će ih uzimati i prenositi saobrazno svojim konkretnim mogućnostima i potrebama, dakle, onda kad njemu najbolje odgovara. Razumije se, da u ovom pogledu i pretpostavljeni (viši) organ vrši određen uticaj, zavisno od svojih planova. Međutim, pri korišćenju principa »od sebe«, pretpostavljeni (viši) organ daće prednost u doturu onom potčinjenom (nižem) organu kome su po mišljenju tog pretpostavljenog (višeg) organa materijalna sredstva u konkretnoj situaciji najviše potrebna.

U prilog principa »k sebi« ide i činjenica da on planiranje dotura čini jedinstvenim, a dotur, reklo bi se, sigurnijim. Potčinjeni (niži) organ po ovom principu planira dotur (prevoz) samo za sebe i samo na relaciji: svoja baza (skladište, odjeljak) — baza (skladište, odjeljak) pretpostavljenog (višeg) organa. Pri tome treba imati u vidu da potčinjeni (niži) organ za dotur obično koristi jedan-dva puta (komunikacije) i da je udaljenost između navedenih baza (skladišta, odjeljaka), uglavnom, stalna sve do časa dok ne uslijedi premještanje neke od tih ustanova. Međutim, koristeći princip »od sebe«, pretpostavljeni (viši) organ mora planirati dotur svim potčinjenim (nižim) organima — prema kojima primjenjuje navedeni princip — na različite udaljenosti zavisno od rasporeda njihovih odgovarajućih ustanova. Pri tome, pretpostavljeni (viši) organ mora da koristi daleko više puteva. Polazeći od načela da putevi (komunikacije) pripadaju onom organu koji ih koristi i koji na njima planira saobraćaj, pitanje njihovog održavanja i obezbjeđenja i regulisanja saobraćaja mnogo je jednostavnije i sigurnije pri korišćenju principa »k sebi« u doturu. Ovo zbog toga, jer će tada jedna jedinica da se brine, uglavnom, za samo jedan eventualno dva puta po kojima sebi dotura materijalna sredstva. Što se ovog poslednjeg tiče, izgleda da je najbolje kad održavanje i obezbjeđenje glavnih puteva i regulisanje saobraćaja na njima, u svakom pogledu, uglavnom, ostvaruju odgovarajući vojno-teritorijalni organi.

Upoređujući jedan i drugi princip, izgleda da su veće prednosti na strani principa »od sebe«.

Konkretna situacija koju će, na primjer, karakterisati potreba za najhitnijom popunom glavnih snaga, relativno spor tempo nastupanja pomoćnih snaga, velike razlike utroška materijalnih sredstava po pravcima i jedinicama i drugo — često će zahtijevati ili omogućavati koncentraciju svih transportnih sredstava određene jedinice za obezbjeđenje glavnog pravca po principu »od sebe«, s tim da snage na pomoćnom pravcu, drugi ešelon (rezerve), izvjesne jedinice ojačanja i sl. vrše dotur po principu »k sebi«, kao i razne druge kombinacije. Koje će principe dotura određeni snabdjevački organi primijeniti u odnosu na potčinjene (niže) organe, zavisice u prvom redu od njegovih obaveza u doturu (transportu) prema pretpostavljenom (višem) snabdjevačkom organu. Kao zaključak, može se reći da će u svakom slučaju kombinacije principa »od sebe« i »k sebi« biti najčešća (neminovna) pojava u prevozu (doturu) materijalnih sredstava.

Bolja mogućnost praćenja borbenih poredaka i druge prednosti, kao i mogućnost korišćenja povratnog transporta, upućuju na primjenu principa »k sebi« u evakuaciji. Po ovom principu, kako je poznato, pretpostavljeni (viši) organ sa svojim transportnim sredstvima evakuiše ranjenike i bolesnike, nepotrebna i oštećena materijalna sredstva iz jedinica — ustanova u svoje odgovarajuće pozadinske jedinice i ustanove i određene civilne kapacitete. I ovdje su moguće i dozvoljene razne kombinacije, adekvatne konkretnoj situaciji i usmjerene na uspješno rješavanje problema evakuacije.

Neposrednost u doturu i evakuaciji takođe ima veliki značaj. Poznato je da su se u II svjetskom ratu, na zapadnom i istočnom frontu, u toku nastupnih operacija armijske istovarne stanice vrlo često nalazile i na svega 5 km iza prvih dijelova borbenog poretka. Ova neposrednost u doturu isključuje potrebu za istovarom i utovarom materijalnih sredstava na pojedinim pozadinskim etapama i tako skraćuje vrijeme prevoženja, čime se omogućava pravovremenost u snabdijevanju, a time i brži tempo napada. Prema tome, u napadnim operacijama materijalna sredstva treba doturiti kad god je moguće, naročito u toku izvođenja borbenih dejstava, direktno na vatrene položaje i u druge rejone na koje se mogu neposredno osloniti pojedini dijelovi borbenog poretka.

Neposrednost u evakuaciji od rejlona ranjavanja, odnosno oštećenja, do rejlona rasporeda odgovarajućih ustanova, omogućava pravovremenost u liječenju ljudstva i stoke i remontu tehnike. Ali treba istaći da izvjestan broj ranjenika i bolesnika i izvjesna količina oštećene tehnike u toku napadne operacije nemaju potrebe da budu evakuisani u dublju pozadinu ako mogu da sačekaju dok ne budu prihvaćeni od odgovarajućih jedinica i ustanova za liječenje i remont koje se premještaju. Izuzetak se čini samo ako ih je potrebno evakuisati u odgovarajuće stacionarne teritorijalne ustanove.

Za obezbjeđenje dotura i evakuacije presudni su broj i vrsta transportnih sredstava. U drugom svjetskom ratu, i kasnije, našle su široku primjenu sve vrste transportnih sredstava. U Poljskoj su Nijemci zbog obezbjeđenja brzog tempa nastupanja snabdijevali svoje motorizovane i mehanizovane borbene dijelove pomoću aviotransportnih pukova. U NOR-u su tovarni i nosački transport bili uglavnom, glavni transport. U korejskom ratu američku mornaričku pješadiju snabdijevao je izvjesno vrijeme korpus nosača — Južnokorejaca.

Imajući u vidu to iskustvo, a pošto savremena borbena sredstva omogućavaju visok tempo nastupanja, može se reći da će i u eventualnom atomskom ratu — naročito u nastupnim operacijama u kojima pozadina mora da prati borbene dijelove — nosački, tovarni i zaprežni transport takođe naći široku primjenu na brdskom, planinskom i krševitom zemljištu. Ovo tim prije što su mogućnosti rušenja komunikacija u savremenim uslovima takođe velike, čime se jako usporava kretanje motorizovanog transporta.

Materijalne rezerve. S obzirom da se u napadu borbeni poreci ne kreću po odgovarajućoj teritoriji organizovanoj i pripremljenoj u pozadinskom pogledu, kao što je obično slučaj u odbrani, već se udaljavaju — odvajaju od organizovane mreže vojno-teritorijalnih skladišta i kreću

preko teritorije koju je držao neprijatelj, zatim da su mogući dugi i česti prekidi u saobraćaju i slično, u napadnim operacijama izuzetan značaj imaju pokretne — vozeće, a naročito noseće rezerve, jer postaju jedini sigurni izvor snabdijevanja. Poznato je, na primjer, da je pri forsiranju reke Drave u aprilu 1945. godine svaki borac 16, 36. i 51. vojvođanske divizije bio snabdjeven jednim dnevnim obrokom hrane, municijom koliko je mogao da ponese i prvim zavojem. Borci naše 5. divizije za forsiranje rijeke Save u aprilu 1945. bili su snabdjeveni hranom za 2 dana. Pred forsiranje Dnjeptra, u septembru 1941, vojnicima 213. pješadijskog puka 294. pd data su 2 b/k municije² i hrane za 3 dana. Polazeći od toga da atomska borbena sredstva mogu da stvore i veće prepreke nego što je rijeka, nema razloga da se postupa drugačije. Zbog toga je potrebno, radi veće materijalne samostalnosti i sigurnosti jedinica, noseće rezerve prvih ešelona — divizija, a zatim i drugih ešelona i rezervi pred uvođenje u borbu, povećati u municiji za oko 1 b/k, a u ljudskoj hrani za 2 dnevna obroka hrane (jedan neprikosnoveni i jedan suvi). Ovo povećanje neće naročito uticati na pokretljivost boraca, a obezbijediće im utrošak za najmanje 2 intenzivna borbena dana.

I rezerve u municiji na osnovnim (prvim) vatrenim položajima artiljerije za podršku treba povećati, ali ne više od dozvoljenog utroška municije do premještanja dotične artiljerije na sljedeće vatrene položaje.

Pri rješavanju pitanja veličine pokretnih rezervi treba težiti da količine materijalnih sredstava, koje se dodjeljuju borcima, oruđima i jedinicama obezbijede potrebnu samostalnost jedinice u materijalnom pogledu, u skladu sa postavljenim zadatkom, ali da se time bitno ne umanjí njena pokretljivost. Svako povećanje materijalnih rezervi iznad propisanih normi mora biti praćeno odgovarajućim povećanjem transportnih mogućnosti za prenošenje tih rezervi. Ovo se postiže dopunskom dodjelom transportnih sredstava, rasterećenjem boraca i transportnih sredstava od nepotrebnih materijalnih sredstava i slično.

Završetak napadne operacije, kao i svake druge, treba da zatekne jedinice popunjene materijalnim sredstvima, uglavnom, po propisanoj normi. Iako je ovo veoma teško postići, ipak zbog obezbjeđenja odgovarajuće borbene gotovosti jedinica, tome treba uporno težiti. Zbog toga, potrebno je — pored odgovarajućeg povećanja pokretnih rezervi i dotura — u odgovarajućim teritorijalnim skladištima još u pripremnom periodu stvoriti rezerve iznad propisane norme u visini planiranog utroška jedinica, koje će se na ova skladišta oslanjati u predstojećoj napadnoj operaciji.

Raspored i manevar pozadinskih jedinica, ustanova i materijalnih rezervi. S obzirom da premeštanje pozadinskih jedinica i ustanova izaziva izvjestan zastoje (kritični momenat) u snabdijevanju i zbrinjavanju, nameće se potreba da se one rasporede na takvim udaljenostima i u rejonima iz kojih će moći da makar i sa velikim naporima uspješno snabdijevaju i zbrinjavaju borbene dijelove i u završnom dijelu napadne operacije.

² 1 b/k (borbeni komplet) iznosio je za pušku 100, a za automat 300 metaka.

Međutim, čim se u toku operacije pojave znaci da pozadinske jedinice i ustanove uskoro neće moći da iz rejonu svog rasporeda uspješno snabdijevaju i zbrinjavaju borbene dijelove, a da bi se osigurala neprekidnost pozadinskog obezbjeđenja, one treba da se premještaju u nove rejone, najčešće po ešelonima (dijelovima) uz odgovarajuće borbeno obezbjeđenje.

Treba imati u vidu da krupnije pozadinske dijelove obično nije moguće dovoljno približiti polaznim položajima zbog neposredne opasnosti od neprijateljskog dejstva. Zbog toga se radi neprekidnosti i pravovremenosti snabdijevanja i zbrinjavanja (remonta) jedinica, na glavnom pravcu napada isturaju odgovarajući odjeljci skladišnih grupa, baza ili pojedinih skladišta, najčešće samo odjeljci skladišta municije, jer se ona najviše troši, zatim lako pokretljivi sanitetski i remontni dijelovi (ekipe) i neophodna transportna sredstva na najmanje moguće udaljenosti od prednjih dijelova. Ti pozadinski dijelovi isturaju se u pripremnom periodu za obezbjeđenje I etape, a zatim za obezbjeđenje sljedećih etapa napadne operacije. U II svjetskom ratu odjeljci armijskih baza (skladišta) i prvi ešloni bolničkih baza naših, sovjetskih i zapadnih armija često su se isturali i na 10—15 km od prednjih borbenih dijelova glavnih snaga u napadnim operacijama.

Potreba za isturanjem izvjesnih pozadinskih dijelova na pomoćne pravce u napadnim operacijama javlja se samo kad je neophodno, na plininskom i krševitom zemljištu ili zbog postojanja vodene prepreke, na širokom frontu, radi manevra i slično u pogledu pozadinskog obezbjeđenja osamostaliti snage na tim pravcima. To je sasvim razumljivo ako se ima u vidu da su gubici i utrošak materijalnih sredstava kod pomoćnih snaga, u odnosu na glavne snage, daleko manji, te ih je moguće pravovremeno zbrinjavati, odnosno obezbjeđivati i iz rejonu rasporeda glavnih pozadinskih dijelova. Polazeći od toga, istureni pozadinski dijelovi u navedenim slučajevima treba i mogu da služe za pozadinsko obezbjeđenje pomoćnih snaga u toku cijele operacije. Zato istureni odjeljak na pomoćnom pravcu treba da bude mješovit i da ima municije, pogonskog materijala, hrane i drugih važnijih sredstava u količinama potrebnim za obezbjeđenje utroška snaga po cijeloj dubini pomoćnog pravca napadne operacije. I drugi istureni pozadinski dijelovi (sanitetski, tehnički, transportni) treba da budu po svojim kapacitetima saobraženi potrebama pomoćnih snaga za sve vrijeme operacije.

Pozadinsko osamostaljenje jedinica na pomoćnim pravcima može se postići i pridavanjem odgovarajućih pozadinskih jedinica i ustanova i dodjelom materijalnih rezervi tim snagama, u skladu sa njihovim potrebama za izvršenje zadatka. Primjena ovakvog metoda pozadinskog osamostaljenja je neophodna u odnosu na vazdušnodesantne jedinice i jedinice koje se upućuju u obilazak i infiltracije. Iako u pozadinskom obezbjeđenju ovih jedinica značajnu ulogu mogu i treba da odigraju vojni i civilni teritorijalni organi i organizacije u pozadini neprijatelja i vazdušni transport, njih je, ipak, potrebno — ne umanjujući im nužnu pokretljivost — u pripremnom periodu osposobiti u materijalnom, sanitetskom i tehničkom pogledu za samostalna dejstva za cijelo vrijeme trajanja njihovog zadatka, tj. do ponovnog uspostavljanja neposrednog kon-

takta sa glavnim borbenim i pozadinskim dijelovima. Ove mjere obezbijediće tim jedinicama sigurnost i slobodu dejstva u pozadini neprijatelja.

U pozadinskom obezbjeđenju operativnih i taktičkih grupa, kao elemenata borbenog poretka operativnih jedinica, treba polaziti od toga da su ove grupe privremene, jer se formiraju prema konkretnoj potrebi i zadatku. Zavisno od sastava, zadataka i zemljišta, operativna odnosno taktička grupa fungiraće u pozadinskom pogledu kao cjelina (u kojoj je nosilac pozadinskog obezbjeđenja glavna osnovna jedinica) ili će pojedine ili sve njene jedinice u pogledu pozadinskog obezbjeđenja biti samostalne. Ukoliko se u okviru operativne taktičke grupe osnovnoj glavnoj jedinici pridaju na pozadinsko obezbjeđenje ostale (sve ili dio) jedinice tada ona — uz obavezu da organizuje, planira i realizuje snabdijevanje i zbrinjavanje u odnosu na te pridate jedinice — ima puno pravo da koristi, kada je potrebno, i njihove pozadinske jedinice i ustanove u zajedničke svrhe. Jedino će tada moći da ispuni obaveze nosioca pozadinskog obezbjeđenja u okviru svoje grupe. Zbog toga i pošto operativne i taktičke grupe, uglavnom, dejstvuju na samostalnom pravcu, potrebno im je — kada predstavljaju cjeline u pozadinskom pogledu — privremeno (dok ne izvrše postavljeni zadatak) dodeliti odgovarajuće pozadinske jedinice, ustanove i materijalne rezerve. Operativno-taktičke grupe, odnosno jedinice iz dotičnih grupa moguće je i osloniti na istureni odjeljak materijalnih sredstava i druge isturene pozadinske dijelove, a u pogodnim uslovima i neposredno na osnovne pozadinske jedinice i ustanove vojno-teritorijalnog organa ili dotične operativne jedinice.

Vojno-teritorijalna pozadinska osnovica. U toku nastupnih dejstava jedinice se udalje od polazne teritorijalne materijalne baze (od odgovarajućih teritorijalnih skladišta, bolnica, raznih zavoda i drugog) 50, 100, 150 km i više i nađu se često na iscrpljenoj i materijalno opustošenoj teritoriji sa uglavnom nedovoljnim pokretnim materijalnim rezervama, smanjenim transportnim kapacitetima i potpuno angažovanim sanitetskim i remontnim jedinicama i ustanovama. U takvoj situaciji u pozadinskom obezbjeđenju napadne operacije po dubini, značajnu ulogu mogu i treba da odigraju vojni i civilni teritorijalni organi i organizacije u pozadini neprijatelja, pravovremeno pripremajući odgovarajuća sredstva (ishranu, bolnice i sl.), tj. pripremajući pomoćnu teritorijalnu materijalnu osnovicu u pozadini neprijatelja za potrebe nastupajućih jedinica, kada one prodru u te rejone ili na odgovarajuće linije. Naš narodnooslobodilački rat obiluje primjerima ovakve djelatnosti organa vlasti, raznih organizacija i cijelog stanovništva u neprijateljskoj pozadini. Korejski partizani su, na primjer, u protivničkoj pozadini pripremali sijeno za kinesku konjicu ubačenu u proboj itd. Ali to nije dovoljno. Da bi jedinice po završetku jedne napadne operacije mogle dalje uspješno da dejstvuju, neophodno ih je snabdjeti svim sredstvima, rasteretiti od svakog balasta i pripremiti u svakom drugom pogledu. Zbog toga, od presudnog je značaja uspostavljanje teritorijalnog sistema pozadinskog obezbjeđenja, dakle, stvaranje teritorijalne materijalne osnovice u oslobođenim, odnosno osvojenim rejonima u skladu sa potrebama odgovarajućih jedinica za predstojeća dejstva. Organizovanje adekvatnih uzastopnih teritorijalnih materijalnih osnovica po mjeri nastupanja jedinica, obaveza je, u prvom redu, odgovarajućih vojno-teri-

torijalnih i civilnih organa i organizacija sračunata da omogućiti kontinuitet pozadinskog obezbjeđenja i odgodi čas gašenja napadnih odnosno da obezbijedi vođenje odbrambenih operacija.

Trofeji i zarobljenici. S obzirom da samo napadna dejstva (uključujući protivnapade i protivudare u odbrani) karakteriše pojava trofeja i zarobljenika, ponekad i u masovnim razmjerama, pred pozadinu se u napadnim operacijama postavljaju, u izvjesnoj mjeri, specifični zadaci.

Pozadina rješava probleme pronalaženja, prikupljanja, pregleda, evakuacije i korišćenja trofeja. Neposredno korišćenje trofejnih sredstava može da opravda samo neodložna potreba jedinica, ali samo kada tu potrebu nije moguće drugim sredstvima efikasno podmiriti ili kad se dotična zaplijenjena sredstva mogu odmah cjelishodno upotrijebiti protiv neprijatelja. No i tada se mora radi zaštite prethodno ispitati da li su trofeji minirani, kontaminirani i slično, a utrošak da bude u granicama normi utroška odgovarajuće vrste materijalnih sredstava. Pošto nema ni potrebe ni mogućnosti da se unaprijed određuju sabirališta trofeja, najsvrsishodnije je da u toku nastupne operacije orijentacija za izbor mjesta sakupljanja trofeja budu rejonu budućeg rasporeda i osa premještanja odgovarajućih pozadinskih jedinica i ustanova. Sabirališta trofeja vrlo često će biti u rejonu najvećeg zaplenjivanja.

U odnosu na zarobljenike pozadina obezbjeđuje i organizuje njihovu ishranu i sanitetsko zbrinjavanje, koristeći za to i zarobljeni kadar. U evakuaciji zarobljenika pozadina učestvuje samo ako se vrši transportnim sredstvima, kada pozadina obezbjeđuje transportna sredstva i planira prevoženje.

Raspored pozadinskog komandnog mjesta. Da bi se pozadinsko obezbjeđenje moglo uspješno organizovati i planirati, njime rukovoditi i pravovremeno i adekvatno reagovati na sve potrebe i zahtjeve u skladu sa borbenim rješenjima u toku operacije, neophodno je da mjesto pozadinskih upravnih organa, tj. pozadinsko komandno mjesto, bude uz komandno mjesto dotične jedinice. Udaljenost jednog od drugog treba da regulišu potrebe zaštite i što neposrednijeg saobraćanja i ličnog dodira pojedinih organa. Raspored pozadinskih upravnih organa u rejonu rasporeda svojih pozadinskih jedinica i ustanova navodno radi neposrednijeg i uspješnijeg rukovođenja sa njima i pozadinom u cjelini, nema, izgleda, nikakvog opravdanja. Prije svega pozadinskih jedinica i ustanova ima veoma mnogo, a njihov raspored je opravdano vrlo rastresit i zahvata desetine, stotine pa i hiljade kvadratnih kilometara. Prema tome, više ne postoji nikakav cjelovit rejon rasporeda pozadinskih dijelova, već rejon rasporeda svake pojedine pozadinske jedinice i ustanove ili odjeljka. Ovi rejonu su udaljeni jedan od drugoga 5, 10, 20 i više kilometara. Na ovolikoj površini efikasno kontaktiranje sa pozadinskim dijelovima moguće je, uglavnom, samo preko savremenih sredstava veze. Naposljetku, pozadinski upravni organi ne moraju biti neposredni rukovodioci pojedinih

pozadinskih jedinica i ustanova: intendant nije skladištar ili starješina pekare, načelnik saniteta nije upravnik neke bolnice i slično, saobraćajni upravni organ nije starješina transportne jedinice itd. U ovom slučaju opravdano se postavlja pitanje u koji rejon i uz koju pozadinsku jedinicu, ustanovu ili odjeljak razmjestiti pozadinske upravne organe i kakvu će tada posebnu korist od njih imati pozadinski dijelovi? Očito, mjesto pozadinskih upravnih organa — obzirom da su oni organizatori, planeri i rukovodioci cjelokupnog pozadinskog obezbjeđenja dotične jedinice — je tamo gdje se organizuje i planira operacija i gdje se njome rukovodi.

Izloženi principi i postupci u pozadinskom obezbjeđenju su rezultat uticaja raznih faktora i uslova u kojima se izvode napadne operacije. Iako oni imaju neospornih vrijednosti provjerenih u poslednjim ratovima i potvrđenih kroz razne vježbe koje se izvode pod pretpostavkom da su upotrijebljena atomska i hemijska borbena sredstva, ipak ih treba prihvatiti samo kao orijentaciju za rad pozadine u napadnim operacijama. Konkretna situacija zahtijevaće i primjenu drugih cjelishodnijih rješenja.

Pukovnik

Žiko VUČIĆ